

Odnaczeni Krzyżem Wolności i Solidarności

1. **Antoni Apolinarski.** Prowadził indywidualne gospodarstwo rolne w miejscowości Włoszczakowice. W latach 1986-1989 brał udział w działalności nielegalnej organizacji rolniczej Wielkopolski Komitet Oporu Rolników wchodzącej w skład Ogólnopolskiego Komitetu Oporu Rolników. W ramach tej działalności brał udział w wydawaniu pisma „Solidarność Rolników” oraz kolportażu pisma „Wieści” wydawanego przez Niezależny Ruch Ludowy „Solidarność” w latach 1987-1989. Brał udział w spotkaniach Uniwersytetu Ludowego w Biechowie koło Wrześni w latach 1987-1989. Uczestniczył w organizowanych przez podziemie antykomunistyczne obchodach rocznicowych podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich w Kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa w Rzeszowie w latach 1987-1989. W okresie od 1988 r. do 1989 r. był organizatorem NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” w gminie Włoszczakowice oraz na terenie województwa leszczyńskiego.
2. **Antoni Augustyniak.** Przed wprowadzeniem stanu wojennego działał w strukturach NSZZ „Solidarność” w Kopalni Węgla Brunatnego „Bełchatów”, gdzie pełnił funkcję przewodniczącego koła oddziałowego. Po 13 grudnia 1981 r. kontynuował działalność związkową, organizował pomoc dla internowanych i ich rodzin, powielał ulotki i plakaty o treściach antyrządowych oraz drukował podziemny biuletyn „Solidarność Wojenna”. 3 maja 1982 r. został zatrzymany, następnie tymczasowo aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim, gdzie przebywał do 3 sierpnia 1982 r. Wyrokiem z 3 sierpnia 1982 r. Sąd Wojewódzki w Piotrkowie Trybunalskim skazał go na mocy dekretu o stanie wojennym na karę dwóch lat pozbawienia wolności, której wykonanie - wyrokiem z 11 marca 1983 r. - warunkowo zawiesił Sąd Najwyższy na okres czterech lat. W latach 1982-1983 Antoni Augustyniak był inwigilowany przez Służbę Bezpieczeństwa.
3. **Krzysztof Dębski.** Od 1980 pracownik Huty Stalowa Wola oraz członek NSZZ „Solidarność”. W latach 1987 – 1989 prowadził nielegalną działalność w strukturach działającego na terenie HSW NSZZ „Solidarność”. Od 13.10.1987 r. był członkiem i wiceprzewodniczącym 14-osobowego Komitetu Założycielskiego „Solidarności” Pracowników Huty Stalowa Wola. W dniu 29.03.1988 -został ukarany karą grzywny w wys. 30 tys. zł. przez Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie Miasta w Stalowej Woli za udział 3.02.1988 r. w posiedzeniu zakładowej „Solidarności”. Podczas dokonanego w dniu 26.04.1988 r. przeszukania mieszkania K. Dębskiego zakwestionowano znalezione nielegalne wydawnictwa. 24.05.1988 r. został ukarany karą grzywny w wys. 37 tys. zł. przez Kolegium ds. Wykroczeń przy Prezydencie Miasta w Stalowej Woli za udział w zgromadzeniu przed bramą Huty Stalowa Wola w dniu 29.04.1988 r. W 1988 r. był współorganizatorem trzech strajków na terenie tego zakładu pracy. Za udział w strajku w kwietniu 1988 r. został w dniu 19.05.1988 r. zwolniony dyscyplinarnie z pracy i przywrócony do pracy po strajku w dniu 14.07.1988 r. W okresie 02.05.1988 do 31.12.1988 r. objęty był zastrzeżeniem wyjazdu do wszystkich krajów świata wniesionym przez Wydział Śledczy WUSW w Tarnobrzegu.

4. **Kazimierz Gieroń.** Pracował jako kierowca w Miejskim Przedsiębiorstwie Komunikacyjnym w Rzeszowie. W sierpniu 1980 r. był nieformalnym przywódcą strajkujących kierowców MPK. Wiosną 1981 r. wybrano go na przewodniczącego Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” przy rzeszowskim MPK. 29 czerwca 1982 r., SB dokonało u niego rewizji w miejscu zamieszkania oraz w służbowym autobusie, w wyniku czego odnaleziono jeden egzemplarz odbitki kserograficznej „Tygodnika Mazowsze”. Jesienią 1982 r. Kazimierz Gieroń został powołany do odbycia ćwiczeń wojskowych w JW 3466 w Czerwonym Borze. Do jednostki przybył 5 listopada 1982 r., zaś zwolniono go 3 lutego 1983 r. Wspomnianą formą represji, obejmowano działaczy opozycji (głównie „Solidarność”), którzy jako rezerwiści, trafili na trzymiesięczne „przeszkolenie”. Osoby te były typowane przez Wojskową Służbę Wewnętrzną w ścisłej współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa. 14 kwietnia 1983 r. SB przeprowadziła rewizję w mieszkaniu Kazimierza Gieronia. Brał on także udział w organizowanych akcjach ulotkowych np. przed świętami Bożego Narodzenia w 1983 r. oraz prowadził kolportaż podziemnej prasy.

5. **Marek Grynia.** W latach 1987-1989 brał udział w działalności nielegalnej organizacji rolniczej Wielkopolski Komitet Oporu Rolników, wchodzącej w skład Ogólnopolskiego Komitetu Oporu Rolników. Kolportował wydawane poza cenzurą pisma: „Wielkopolski Informator Ekologiczny”, „Solidarność Rolników”, „Wieści”. Brał udział w wydawaniu i kolportażu pism i ulotek oraz w organizacji manifestacji przeciwko budowie elektrowni jądrowej w Klempiczu (Wronki, Szamotuły, Obrzycko, Oborniki, Lubasz, Poznań). Brał udział w spotkaniach nielegalnego Uniwersytetu Ludowego w Biechowie koło Wrześni w pomieszczeniach Klasztoru Ojców Paulinów oraz w nielegalnej działalności Wielkopolskiego Seminarium Ekologicznego. W latach 1987-1989 uczestniczył w nielegalnych rocznicowych obchodach strajków chłopskich i podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich. W okresie od 1988 r. do 1989 r. brał udział w organizowaniu NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” na terenie gminy Środa Wielkopolska.

6. **Roman Jakubowski.** Od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność” i pełnił funkcję przewodniczącego wydziałowej komórki NSZZ „Solidarność” na Wydziale PR-40 w Zakładach Zmechanizowanego Sprzętu Domowego „Predom-Zelmer” w Rzeszowie. Po wprowadzeniu stanu wojennego próbował w dniu 18.12.1981 r. zorganizować akcję protestacyjną wśród pracowników zakładu. W dniu 19.12.1981 r. SB przeprowadziła z nim rozmowę ostrzegawczą. W lutym 1982 r. Roman Jakubowski zerwał z wydziałowej tablicy ogłoszeń plakat propagandowy PZPR i zawiesił w ich miejsce ulotkę z cytatem z przywódcy KPN L. Moczulskiego. W rezultacie przeniesiono go na gorsze stanowisko, a sprawę skierowano do kolegium. 24.08.1982 r. został zatrzymany w grupie sześciu pracowników Zakładów Zmechanizowanego Sprzętu Domowego „Predom – Zelmer” noszących na ubraniach roboczych znaczki NSZZ „Solidarność” za co R. Jakubowski został skazany 25.08.1982 r. przez Kolegium ds. Wykroczeń na karę grzywny 3,5 tysiąca zł. W wyniku działań represyjnych od 5.11.1982 r. do 3.02.1983 r. został powołany na przeszkolenie rezerwy w Jednostce Wojskowej Nr 3466 w Czerwonym Borze. Wspomnianą formą represji, obejmowano działaczy opozycji (głównie „Solidarność”),

którzy jako rezerwiści, trafili na trzymiesięczne „przeszkolenie”. Osoby te były typowane przez Wojskową Służbę Wewnętrzną w ścisłej współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa.

7. **Paweł Kosiarski.** Będąc uczniem II klasy Technikum Mechanicznego w Staszowie wspólnie z kolegami szkolnymi w dniu 04.02.1982 r. rozlepił na rynku w Staszowie ulotki protestujące przeciwko rygorom stanu wojennego. W dniu 11.02.1982 r. został zatrzymany a następnie tymczasowo aresztowany. Wyrokiem Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego z dnia 24.02.1982 r. został skazany w trybie doraźnym na podstawie art. 48 ust. 2 dekretu z dnia 12 grudnia 1981 r. o stanie wojennym na karę 3 lat pozbawienia wolności i pozbawienie praw publicznych na okres 3 lat. Karę odbywał w więzieniu w Hrubieszowie. 22.10.1982 r. opuścił więzienie po udzieleniu przerwy w odbywaniu kary na okres 9 miesięcy. Dnia 25.05.1983 r. na mocy uchwały Rady Państwa warunkowo zawieszono Pawłowi Kosiarskiemu odbycie reszty kary pozbawienia wolności. Wyrokiem Sądu Najwyższego z 12.05.1992 r. Paweł Kosiarski został uniewinniony.
8. **Marek Kubin.** W latach 80. podczas studiów na Akademii Medycznej w Warszawie był działaczem Niezależnego Zrzeszenia Studentów, NSZZ „Solidarność” oraz redaktorem nielegalnych pism „Kornik” i „Wiadomości”. Po ogłoszeniu stanu wojennego ukrywał się do 29.03.1982 r., kiedy to został zatrzymany. Decyzją Komendanta KSMO w Warszawie, w okresie od 31.03.1982 r. do 11.06.1982 r., był internowany i przebywał w Ośrodku Odosobnienia Warszawa-Białołęka. 11.06.1982 r. z powodu przedstawienia zarzutów dotyczących nielegalnej działalności wydawniczej i kolporterskiej internowanie zamieniono na areszt. W dniu 29.03.1983 r. wyrokiem Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego został skazany na rok więzienia w zawieszeniu na 3 lata. 31.01.1984 r. wyrok ten darowano na mocy amnestii. Na przełomie 1984/85 był jednym z organizatorów wystawy o ks. J. Popiełuszcze na terenie Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. Kolejny raz został zatrzymany 15.03.1986 r. w związku z podejrzeniem „gromadzenia, przechowywania i kolportowania bez zezwolenia nielegalnych wydawnictw” i w okresie od 15.03.1986 r. do 04.09.1986 r. przebywał w Areszcie Śledczym Warszawa-Białołęka. 04.09.1986 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy na podstawie ustawy z 17 lipca 1986 r. o szczególnym postępowaniu wobec sprawców niektórych przestępstw, umorzył postępowanie i został on zwolniony z aresztu. Ponownie w 1987 r. Wydział Śledczy SUSW prowadził przeciwko niemu postępowanie w związku z nielegalną działalnością wydawniczą, jednakże w dniu 5.05.1987 r. odstąpiono od skierowania wniosku do Kolegium ds. Wykroczeń z powodu braku dostatecznych dowodów. W jego mieszkaniu wielokrotnie były przeprowadzane rewizje, podczas których konfiskowano nielegalne wydawnictwa, ulotki i matryce. W okresie od 1.06.1982 r. do 29.02.1988 r. objęty był zastrzeżeniem wyjazdów zagranicznych.
9. **Tadeusz Kuśnierz.** Na początku l. 80. był członkiem NSZZ „Solidarność” w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Rzeszowie, gdzie wówczas pracował. Działał również w NSZZ RI „Solidarność” na terenie miejsca zamieszkania w Nowym Borku i Błazowej. Z inspiracji SB jako aktywny członek NSZZ „Solidarność” od 8 listopada 1982 r. powołany został do służby w 5 Kołobrzesckim Pułku Artylerii w Chełmie na podstawie zarządzenia

Szefa Sztabu Generalnego WP nr 0141/MOB z 26 października 1982 r. Następnie 13 stycznia 1983 r., został skreślony z ewidencji i przeniesiony do Jednostki Wojskowej nr 1039 w Przemyślu (11 Pułk Kolejowy). Z powodu stanu zdrowia 28 kwietnia 1983 r. zwolniony został z odbywania dalszej służby wojskowej.

10. **Krystyna Lach.** Od września 1980 r. była członkiem, a od grudnia tegoż roku przewodniczącą Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Zakładach Płyt Pilśniowych w Przemyślu. Po wprowadzeniu stanu wojennego została internowana w Ośrodku Odosobnienia w Kielcach-Piaskach (od 13.12.1981 r. do 21.01.1982 r.) a następnie w Gołdapi (od 21.01.1982 r. do 17.07.1982 r.). Od 14 do 19.12.1981 r. prowadziła w więzieniu głodówkę. Uczestniczyła w działalności Komitetu Pomocy Internowanym i Uwięzionym w Przemyślu (1982) i Duszpasterstwie Ludzi Pracy. Brała udział w manifestacjach organizowanych przez RKW „Solidarność” w Przemyślu. W miejscu pracy poddawana była licznym szykanom. W roku 1988 r. wyjechała na pobyt stały do USA.
11. **Piotr Lachiewicz.** Był pracownikiem Zakładów Przemysłu Gumowego „Stomil” Sanok. W okresie od 05.11.1982 r. do 03.02.1983 r. Piotr Lachiewicz został powołany na ćwiczenia wojskowe w Jednostce Wojskowej Nr 3466 w Czerwonym Borze. Ta forma represji objęła działaczy opozycji (głównie „Solidarność”), którzy jako rezerwiści, trafili na trzymiesięczne „przeszkolenie”. Osoby te były typowane przez Wojskową Służbę Wewnętrzzną w ścisłej współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa. Celem operacji było osłabienie opozycji przed zapowiadającym na 10 listopada 1982 r. protestem przeciwko delegalizacji NSZZ „Solidarność”, którego władze się obawiały.
12. **Wojciech Manteufel.** W 1982 r. znalazł się w grupie osób powołanych do odbycia zasadniczej służby wojskowej w 5. Kołobrzesckim Pułku Artylerii w Chełmie (Jednostka Wojskowa Nr 1636). Do tej jednostki został wcielony 5 listopada 1982 r. Wpływ na to miało osobiste zaangażowanie w działalność NSZZ RI „Solidarność” w Polanie. Ta forma represji, była wynikiem realizacji zarządzenia Szefa Sztabu Generalnego WP - gen. F. Siwickiego z dnia 26 października 1982 r. „w sprawie powołania określonej grupy poborowych do odbycia zasadniczej służby wojskowej oraz żołnierzy rezerwy na ćwiczenia wojskowe”. 13 stycznia 1983 r. W Manteufela skreślono z ewidencji 5. Kołobrzesckiego Pułku Artylerii i wraz z innymi przekazano do 11. Pułku Kolejowego w Przemyślu do kompanii obsługi pociągów, gdzie miał kontynuować odbywanie zasadniczej służby wojskowej. Do rezerwy przeniesiono go 13 października 1984 r.
13. **Stanisław Pilszak.** Pracował jako konstruktor w Zakładach Przemysłu Gumowego „Stomil” w Sanoku, od 1980 r. był członkiem Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”, a w czerwcu 1981 r. wszedł w skład Zarządu Regionu Krośnieńskiego NSZZ „Solidarność”. Od września 1982 r. był sprawdzany operacyjnie przez Służbę Bezpieczeństwa w związku z podejrzeniem o prowadzenie nielegalnej działalności związkowej w NSZZ „Solidarność”. SB przeprowadziła z nim rozmowę ostrzegawczą. W wyniku działań represyjnych od 5.11.1982 r. do 3.02.1983 r. został powołany na przeszkolenie rezerwy w Jednostce Wojskowej Nr 3466 w Czerwonym Borze. Ta forma represji objęła działaczy opozycji (głównie „Solidarność”), którzy jako rezerwiści, trafili na trzymiesięczne „przeszkolenie”.

Osoby te były typowane przez Wojskową Służbę Wewnętrzną w ścisłej współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa.

14. **Władysław Zieliński.** W kwietniu 1982 r. w Rozalinie wraz z Janem Zielińskim przeprowadził akcje protestacyjne polegające na malowaniu napisów i sporządzeniu ulotek. 01.05.1982 r. został zatrzymany, a 03.05.1982 r. tymczasowo aresztowany pod zarzutem namalowania 10.04.1982 r. na ścianie budynku sklepu spożywczego hasła mogącego wywołać niepokój publiczny lub rozruchy oraz przeprowadzenia w nocy 29/30.04.1982 r. akcji ulotkowej o treści antypaństwowej. 17.05.1982 r. został przekazany z Aresztu KWMO w Tarnobrzegu do Aresztu Śledczego w Rzeszowie. Wyrokiem Sądu Warszawskiego Okręgu Wojskowego w Warszawie z 25.05.1982 r. został skazany na 2 lata więzienia, 3 lata pozbawienia praw publicznych, ogłoszenie wyroku w „Nowinach” oraz opłatę na rzecz Skarbu Państwa w wysokości 3000 zł. za „rozpowszechnianie fałszywych wiadomości mogących wywołać niepokój publiczny”. 11.06.1982 r. został umieszczony w Zakładzie Karnym w Hrubieszowie. Wojskowy Sąd Garnizonowy w Lublinie postanowieniem z 01.09.1982 r. udzielił 3-miesięczną przerwę w odbywaniu kary ze względu na stan zdrowia. 06.09.1982 r. został zwolniony z więzienia. Po nieudzieleniu 16.12.1982 r. Władysławowi Zielińskiemu dalszej przerwy w odbywaniu kary, został on ponownie umieszczony w Areszcie Śledczym w Rzeszowie. 19.03.1983 r. Rada Państwa skorzystała z prawa łaski i warunkowo zawiesiła resztę kary więzienia na okres 2 lat. 26.03.1983 r. został zwolniony z więzienia. W latach 1984-1986 był inwigilowany przez SB.
15. **Zygmunt Żyłka.** Jako lekarz chirurg zatrudniony w Szpitalu Miejskim ZOZ w Sanoku był aktywnym działaczem Międzyzakładowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” w Sanoku oraz przewodniczącym Klubu Inteligencji Katolickiej w Sanoku. Po wprowadzeniu stanu wojennego przedostał się na teren Zakładu Przemysłu Gumowego „Stomil” Sanok, gdzie wszedł w skład komitetu strajkowego. W dniu 15.12.1981 r. został zatrzymany i internowany w Ośrodku Odosobnienia w Uhercach, gdzie przebywał do 26.01.1982 r. Po zwolnieniu z internowania nadal wspierał działania opozycyjne uczestnicząc w organizowanych w Sanoku przez podziemną „Solidarność” obchodach patriotycznych rocznic 3 maja i 11 listopada.

oraz pośmiertnie:

16. **Emil Faran (1938-2003).** Uczestniczył w tworzeniu struktur rolniczych niezależnych samorządnych związków zawodowych w Bieszczadach. Brał udział w okupacyjnym strajku chłopskim w Urzędzie Miasta i Gminy w Ustrzykach Dolnych od 30.12.1980 r. do 20.02.1981 r. Jako członek komitetu strajkowego uczestniczył w negocjacjach z komisją rządową. Po wprowadzeniu stanu wojennego przechowywał dokumentację strajkową oraz dokumenty NSZZ RI „Solidarność” Regionu Bieszczadów. W latach 1983-1989 brał udział w nielegalnej działalności jako członek Ogólnopolskiego Komitetu Oporu Rolników. Udostępniał pomieszczenia swojego domu w Polanie i uczestniczył w składaniu nielegalnych ulotek i pism („Bieszczadnik”, „Przedświt”, „Solidarność Rolników”). Brał także udział w ich kolportażu na terenie Bieszczadów. W latach 1985-1989 udostępniał

dom w Polanie do odbywania spotkań kierownictwa OKOR zapewniając utrzymanie i wyżywienie osób ukrywających się przed SB.

17. **Jan Mantojfel (1926–1999)**. Prowadził indywidualne gospodarstwo rolne w Polanie. Był organizatorem NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” na terenie Bieszczadów. Brał udział w strajku chłopskim w Ustrzykach Dolnych na przełomie 1980/1981. W latach 1983-1989 był koordynatorem grupy osób stanowiących Bieszczadzki Komitet Oporu Rolników, współpracowników Ogólnopolskiego Komitetu Oporu Rolników na terenie Bieszczadów. W ramach tej działalności organizował tajne spotkania działaczy podziemia, udostępniając w tym celu pomieszczenia domu w Polanie. W latach 1983-1989 zajmował się kolportażem nielegalnych pism m.in.: „Przedświt”, „Bieszczadnik”, „Solidarność Rolników” i „Wieści”.

18. **Jan Wołoszyn (1949 - 1996)**. W latach 1967-1994 pracował na Wydziale Produkcyjnym R-1 w Hucie Stalowa Wola. Od 1980 r. był członkiem NSZZ „Solidarność” w zakładzie pracy. Po wprowadzeniu stanu wojennego organizował pomoc dla osób represjonowanych. W latach 1982-1989 kolportował prasę i wydawnictwa podziemne będąc m.in. szefem działu podziemnej drukarni. Współpracował z podziemną Tymczasową Komisją Zakładową NSZZ „Solidarność” HSW, a od października 1987 r. do 1989 r. Komitetem Założycielskim NSZZ „Solidarność” Pracowników HSW. W tym okresie zbierał składki na wydziale R-1 HSW, rozprowadzał Biuletyn Informacyjny TKZ NSZZ „Solidarność” oraz Stalowowolski Miesięcznik Solidarności (SMiS). W 1988 r. brał udział w manifestacjach, wiecach i strajkach na terenie Huty Stalowa Wola. 21 sierpnia 1988 r. uczestniczył w zebraniu na którym zapadła decyzja o strajku w HSW, w czasie którego należał do Komitetu Strajkowego na Wydziale R-1 HSW.